

SPRÁVA PRE MÉDIÁ

Nežná revolúcia priniesla najdlhšie obdobie demokracie, aké naša spoločnosť zažila

Historik M. Pekár: S Novembrom 1989 je to ako so vzduchom – nevedomujeme si v každej chvíli jeho dôležitosť pre život, kým nie je znečistený, alebo kým sa nezačneme dusiť.

▪ KOŠICE 10. NOVEMBRA 2019

Spoločnosť v Českej republike a na Slovensku si v týchto dňoch pripomína 30. výročie udalostí z novembra 1989, ktoré zásadným spôsobom zmenili politické, ekonomické, kultúrne a sociálne pomery v oboch krajinách bývalej federálnej republiky. Procesy súvisiace s tzv. nežnou alebo zamatovou revolúciou a ich dopady na dnešnú spoločnosť hodnotia odborníci z rôznych oblastí – ekonómovia, politológovia, sociológovia, historici... Ak by sme chceli hierarchizovať historické udalosti novodobých slovenských, resp. česko-slovenských dejín, kde by sa umiestnil November '89?

„Na túto otázku nejestvuje podľa môjho názoru ani jednoduchá, ani jednoznačná odborná odpoveď,“ reaguje historik **prof. PaedDr. Martin Pekár, PhD.**, prorektor Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach pre vysokoškolské vzdelávanie, akademické tradície a obrady, vedúci Katedry histórie Filozofickej fakulty UPJŠ a člen Správnej rady Ústavu pamäti národa.

„Žiada sa povedať, že dnes nemáme k dispozícii adekvátny výskum historického vedomia spoločnosti na Slovensku, ktorý by takú otázku postavil. Môže sa zdať, že tridsať rokov po Novembri '89 je už dostatočný odstup. Samozrejme, historici, politológovia a ďalší experti sa tejto udalosti venujú. No zároveň blížiac sa jubileum v kombinácii s dnešnou spoločensko-politickou realitou ukazuje, aký je November '89 a jeho odkaz stále pre ľudí aktuálny a ako rozdielne dokážu túto udalosť aj jej kontext interpretovať. Neraz, žiaľ, z extrémnych pozícií,“ konštatuje prof. Martin Pekár a pridáva názor v podobe prirovnania, že s Novembrom '89 je to ako so vzduchom – nevedomujeme si v každej chvíli jeho dôležitosť pre život, kým nie je znečistený, alebo kým sa nezačneme dusiť.

November '89 bol podľa historika Martina Pekára udalosťou, počas ktorej sa ľudia napriek strachu a neistote zomkli vo vidine lepšieho života. Výsledkom bol pád komunistickej totality a zmena režimu. „Táto zmena priniesla najdlhšie obdobie demokracie, aké naša spoločnosť zažila. Na otázku, ako každý z nás naložil s nadobudnutou slobodou a zodpovednosťou, čo pre túto spoločnosť a jej rozvoj urobil, si musí každý občan odpovedať sám. V odpovedi je možno ukrytý kľúč k lepšej budúcnosti.“

Zo sociologického prieskumu, ktorý realizovali v ČR a SR pri príležitosti 30. výročia pádu komunizmu, vyplýva, že Česi vnímajú zmeny po roku 1989 pozitívnejšie ako obyvatelia SR. Až takmer 40 percent Slovákov si totiž myslí, že za socializmu bolo lepšie. Sociológovia to pripisujú nepriaznivej životnej situácii, najmä staršej generácie, ktorá aktívne zažila obdobie pred rokom 1989, ale aj stále silnému príklonu k myšlienke silného vodcu a autoritárskym metódam vládnutia. Ako tento výsledok interpretujú historici?

„Základná informácia a tento priestor nepostačujú na hlbšiu interpretáciu takej komplexnej a živej témy,“ poznamenáva M. Pekár. *„V prvom rade by som ako historik konštatoval fakt známy aj z iných súvislostí, že prieskum potvrdzuje rozdielny charakter spoločnosti v Česku a na Slovensku a že v spoločnom štáte sa ani totalitnému režimu nepodarilo preklenúť tieto vnútorné rozdiely – politické, národnostné, ekonomické či kultúrne. Z nich pramení rôzne prežívanie a následne spomínanie na obdobie pred Novembrom '89, ktoré môže byť aj dnes spájané okrem iného napríklad s pocitom sociálnej istoty či (socialistickej) modernizácie. Do úzadia pritom ide totalitný charakter komunistického režimu a jeho represívne opatrenia, ktoré sa dotkli relatívne úzkej skupiny ľudí, pretože v Československu nejestvovalo masové opozičné hnutie podobné napríklad poľskej Solidarite. A ako sa hovorí: Čo oči nevidia, to srdce nebolí...“*

■ SPRACOVAL

PhDr. Marián Gladiš, PhD.
Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach